

Lietuvos mokslų akademijos ir Šilutės rajono savivaldybės diskusijos dėl potvynių keliamų grėsmių ir priemonių, gerinančių gyvenamosios aplinkos ir ūkinės veiklos sąlygas Nemuno deltoje,

REZOLIUCIJA

Lietuvos mokslų akademijoje (LMA) 2019 m. birželio 20 d. kartu su Šilutės rajono savivaldybe buvo organizuota diskusija *Racionalūs būdai bei techninės priemonės, mažinančios potvynių keliamas grėsmes bei gerinančios gyvenamosios aplinkos ir ūkinės veiklos sąlygas Nemuno deltoje*. Diskusijoje dalyvavo LMA prezidentas, viceprezidentas ir nariai, Šilutės savivaldybės meras, administracijos atstovai ir specialistai, LMA Vandens tarybos pirmininkas ir nariai, Aplinkos apsaugos agentūros specialistai, mokslininkai ir svečiai. Buvo aptarta Šilutės r. žemės ūkio būklė, melioracijos ir Nemuno žemupio polderių sistemų naudojimo patirtis bei problemos, Nemuno upės nuotėkio kaita klimato kaitos sąlygomis, nagrinėti Nemuno deltos darnaus vystymo aspektai, Šilutės r. vandenų ekologinė būklė ir žuvų išteklių bei kiti aktualūs Šilutės rajonui klausimai. Diskusijos dalyviai nusprendė šiais klausimais priimti rezoliuciją.

Šilutės rajonas yra Nemuno upės žemupyje (30 proc. viso ploto), kur žemės ūkio plėtotėi reikia nepertraukiamo vandens režimo reguliavimo ir tinkamos melioracijos bei kitų hidrotechnikos statinių priežiūros. Šioje srityje susikaupė daug problemų.

Rajone yra per 2,6 tūkst. hidrotechnikos statinių. Sausinama 85,11 tūkst. ha žemių, iš jų 78 proc. drenažu. Dauguma drenažo sistemų įrengta prieš 50 metų, todėl 70 proc. jų susidėvėjusios ir blogai atlieka savo funkcijas. Pagal 2016 m. atliktą ekspertizę nustatyta, kad daugelis Šilutės r. hidrotechnikos statinių, pastatytų ant tvenkinių, yra avarinės būklės ir kelia pavojų aplinkai bei žmonėms. Ypač opi problema – polderinių sistemų (12 žiemos ir 13 vasaros polderių, kurių bendras plotas 25 tūkst. ha) statinių remontas ir rekonstrukcija. Polderiai apjuosti pylimais, kurių bendras ilgis 221,7 km. Žiemos polderiai saugo Šilutės miestą ir 36 kaimus nuo apsėmimo ištisus metus. Jų techninė būklė sparčiai blogėja, tačiau tą būklę gerinančių priemonių finansavimas daug metų nesikeičia. Jau daugiau kaip 20 metų nevyksta Nemuno upės vagos ir jos intakų žemupyje valymo nuo sąnašų ir bunų (vandens srovės nukreipiamųjų statinių) atstatymo darbai. Tai labai padidina potvynių riziką, jų trukmę ir daromą žalą, taip pat prailgina vandens iš polderių pašalinimo laiką ir sąnaudas, sunkina žuvų patekimo į nerštavietes sąlygas. Vyriausybės programoje yra numatytas valstybinių įmonių privatizavimas. Polderius eksploatuojanti įmonė UAB „Šilutės polderiai“ taip pat yra šiame sąraše. Kyla daug nuogąstavimų, ar privatizavus šią įmonę bus užtikrinta saugi ir laiku atlikta polderių sistemų priežiūra.

Per paskutinį dešimtmetį iš valstybės biudžeto gaunamos dotacijos hidrotechnikos statinių remontui ir priežiūrai yra nepakankamos. Melioracijos statinių rekonstrukcijai iš valstybės biudžeto lėšų nebuvo skirta nuo 2012 metų. Šilutės r. savivaldybė neturi galimybės užtikrinti tinkamą užtvankų hidrotechnikos statinių eksploatavimo ir atlikti remonto darbų. Rajone yra daugiau kaip 251 km sureguliuotų upių ir upelių, kurie surenka vandenį iš 55 tūkst. ha ploto. Norint juos valyti, remontuoti ir atstatyti drenažo žiotis susiduriama su neadekvačiais aplinkosauginiais reikalavimais, neleidžiančiais valyti užneštų vagų, kirsti menkaverčių medžių ir krūmų, augančių ant reguliuotų upelių šlaitų, bei vykdyti polderinių sistemų rekonstrukcijos darbų. To pasekmė – kiekvienais metais atsiranda vis daugiau užmirkusių melioruotų žemės plotų, nešmenimis užneštų griovių ruožų, remontuotinių pralaidų ir kitų prastos būklės hidrotechnikos statinių. Taip prastėja žemės ūkio vystymo ir viso rajono ekonominės plėtros sąlygos. Ypač bloga kaimo vandentvarkos ir sausavimo sistemų statinių būklė yra aplink Pagrynių, Šliažų, Švėkšnos, Šylių, Saugų, Usėnų ir Gardamo gyvenvietes bei Šilutės miestą (apsemiami gyvenamieji namai). Dėl klimato kaitos šios problemos ateityje dar labiau aštrės.

Įvertindama vis blogėjančią Nemuno žemupio vandentvarkos situaciją ir galimas skaudžias pasekmes žmonių gyvenamajai aplinkai bei ūkinei veiklai, Lietuvos mokslų akademija siūlo Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Žemės ūkio ir Aplinkos ministerijoms:

1. Skirti lėšų Nemuno žemupio ateities vandentvarkos vizijai ir vystymo programai parengti.
2. Artimiausiame finansinio planavimo laikotarpyje skirti reikiamų lėšų polderiams ir kitoms melioracijos sistemoms bei rajone esantiems hidrotechnikos statiniams rekonstruoti.
3. Siekiant sumažinti potvynių riziką, jų trukmę ir daromą žalą atnaujinti ir finansuoti Nemuno upės vagos ir jos intakų žemupyje valymo nuo sąnašų ir bunų atstatymo darbus.

Lietuvos mokslų akademijos prezidentas

akad. Jūras BANYS

Lietuvos mokslų akademijos
Vandens tarybos pirmininkas

akad. Arvydas POVILAITIS